

PUĶES PĻAVĀS UN DĀRZOS

Latvijas pļavu puķes

Parastā pīpene jeb margrietīņa

Pienene

Sarkanais āboliņš

Pļavas pulkstenīte

Madara

Magone

Latvijas dārzu puķes

Peonija

Dālija

Lilija

Atraitnīte

Astere

Gladiola

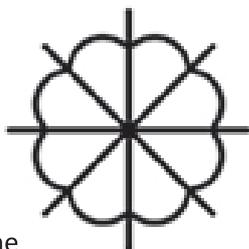
PUĶES PĻAVĀS UN DĀRZOS

SVARĪGI

- Latvijas augu enciklopēdijā "Latvijas augi" iekļautas 1800 sugas, no tām 1300 ir vietējās floras sugas, ap 350 ir Latvijas apstākļiem sveši augi, bet ap 140 – dārzeņbēgļi (augi, kas tiek audzēti dārzā, bet ar laiku izplatās apkārtnē ārpus dārza).
- Populārākās pļavu puķes ir: gaiļbiksītes, pienenes, mällēpes, margrietiņas jeb parastās pīpenes, gundegas, zilie zvaniņi, rudzupuķes un citas.
- Populārākās dārzu puķes ir: kliņģerītes, samtenes, atraitinātes, peonijas, flokši, krūmrozes, asteres, gladiolas, dālijas, lilijas un citas.
- Latvijā labākajās dabiskajās pļavās tikai vienā kvadrātmetrā ir iespējams atrast pat vairāk nekā 50 dažādas savvaļas augu sugas.
- Latvijas Sarkanajā grāmatā tiek ierakstītas apdraudētās augu sugas, piemēram, dievkrēsliņš, naktsvijole un citas.
- Par Latvijas nacionālo puķi izraudzīta parastā pīpene. Latvijas novados pīpenei ir sastopami dažādi nosaukumi: margrietiņa, grietiņa, baltpuķe, babene, asinslapas, mārīte.

INTERESANTI

- Pirmās ziņas par augiem Latvijā atrodamas latviešu tautasdziesmās. Puķes sastopamas arī latviešu tautas ticējumos. Piemēram, "Ja sapnī redz baltas puķes, tad būs kāzas".
- Latviešu tautas rakstos var atrast ļoti daudz dažādu zīmju, kurās atainota augu valsts – lapiņas, zariņi, ziediņi. Ļoti tuvu zieda formai ir arī Saules zīme. Cimdu adītājas dažus rakstus sauc par pupu ziediem, zirņu ziediem, rudzu ziediem, rozītēm vai debestiņām.

Saules zīme

Ziedu raksti cimdos

- Latvijā brīvā dabā var ieraudzīt arī ko eksotisku, piemēram, Engures dabas parkā no 32 Latvijas orhideju sugām 22 aug šeit. Orhideju taka pieejama visu gadu, bet sevišķi ieteicams to apmeklēt jūnijā, kad zied orhidejas. Tā ir 5 km gara.
- Daudzas puķes izmanto tautas medicīnā, piemēram, kliņģerīšu ziedu uzlējumu izmanto organisma attīrīšanai, kumelītes – pret klepu, drudzi un galvassāpēm.
- Jāņos vīrieši galvā liek ozolu vainagu, bet sievietes – ziedu vainagu, ko pin no puķēm, kas zied Jāņu vakarā. Katrai Jāņu zālei ir sava nozīme un vērtība, piemēram, margrietiņas nes mīlestību un laimi un palīdz pieņemt lēmumu.
- Latvijas meitenes tiek sauktas puķu vārdos, piemēram, Madara, Margrieta, Lilija, Magone, Roze, Vizbulīte, Īrisa u. c.

VĀRDI, KAS JĀZINA

- Puķe, zieds, pļava, dārzs, ziedēt, plaukt, augt, smaržot, smaržīgi, trausli, šķirne, suga, ziedkopa, kāts.

FLOWERS IN GARDENS AND MEADOWS

IMPORTANT

The Latvian Plant Encyclopaedia "Plants of Latvia" includes 1800 species, of which 1300 are native flora, around 350 are not native to Latvia, and around 140 are aggressive garden plants (plants that are grown in the garden but eventually spread to the surrounding area outside the garden).

The most popular meadow flowers are: primroses, dandelions, colt's-foot, daisies or oxeye daisies, buttercups, blue bells, cornflowers and others.

The most popular garden flowers are: marigolds, French marigolds, pansies, peonies, phlox, shrub roses, asters, gladioli, dahlias, lilies and more.

In Latvia's best natural meadows, one can find up to 50 different species of wild plants in just one square metre.

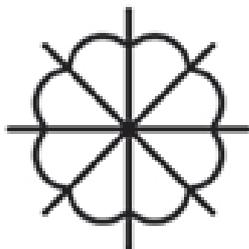
Endangered plant species such as spurge, butterfly orchid and others are listed in the Latvian Red Data Book.

The oxeye daisy has been selected as Latvia's national flower. In the regions of Latvia, the oxeye daisy goes by different names: daisy, "grietiņa" (an abbreviation of "margrietiņa"), baltpuķe (white flower), babene, asins lapas (literally blood leaves), "mārīte" (ladybird).

INTERESTING FACTS

The first records of plants in Latvia are found in Latvian folk songs. Flowers are also found in Latvian folk beliefs. For example, "If you see white flowers in your dream, there will be a wedding".

In Latvian folk symbols you can find many different symbols depicting plants – leaves, twigs, flowers. The Sun sign is also very close to the shape of a flower. Knitters call some patterns bean flowers, pea flowers, rye flowers, rosettes or "debestiņas" (translated as skies).

Sun symbol

Flower patterns in gloves

In Latvia, you can also see exotic plants in the wild, for example, 22 of the 32 species of Latvian orchids are growing in Lake Engure Nature Park. The Orchid Trail is open all year round but it is especially recommended to be visited in June when the orchids are in bloom. It is 5 km long.

Many flowers are used in folk medicine, such as calendula for cleansing, chamomile for coughs, fever and headaches.

On Midsummer's Eve, men wear an oak crown on their heads, and women wear a flower wreath made from flowers that bloom on Midsummer's Eve. Each Midsummer flower has its own meaning and value, for example, daisies bring love and happiness and help with decision-making.

Latvian girls are called by flower names for example Madara, Margrieta, Lilija, Magone, Roze, Vizbulīte, Īrisa etc.

WORDS TO LEARN

Flower, blossom, meadow, garden, bloom, bud, grow, smell, fragrant, fragile, variety, species, inflorescence, stem.

VIEGLI UZDEVUMI

Iepazīsti interesantus puķu nosaukumus Latvijas pļavās!
Ieraksti attiecīgā apraksta ciparu pie attēla!

A

B

C

D

E

1. **Kārpēdiņa**

Tās zieds ir līdzīgs kaķa pēdīnai. Tā zied koši dzelteniem ziediem. Ziedu veido mazas, sīkas bumbiņas.

2. **Deviņvīruspēks** jeb **Saulesvece**

Puķe līdzinās garai svecei. Tās dzeltenie ziedi klāj gandrīz visu zieda kātu. To parasti var redzēt jūlijā un augustā.

3. **Rudzupuķe**

Rudzupuķe ir 20–60 cm gara. Tās ziedi ir tumši zili. Rudzupuķe ir augs, ko parasti pin Jāņu vainagos.

4. **Saulpurene** jeb **Sviesta bumba**

Tās ziedi ir lieli un apaļi kā bumbas, zara galā atrodas viens dzeltens zieds. Agrāk bija ticējums – ja govīs ēda sviesta bumbas, tad arī sviests bija dzeltens.

5. **Naktsvijole**

Tā ir līdz 60 cm gara puķe, pati ziedkopa ir ap 20 centimetriem gara. Ziedi ir balti un ļoti smaržīgi, īpaši vasaras vakaros.

Latviešu tautas ticējumos naktsvijoli sauc par precinieku puķēm.

Mēģini uzrakstīt vārdus, kas veido puķes nosaukumu!

1. _____, _____

2. _____, _____, _____ jeb _____, _____

3. _____, _____

4. _____, _____

5. _____, _____

VIDĒJI GRŪTI UZDEVUMI

Izstaigā dārzu un iepazīsti dārza puķes! Izlasi tekstu un papildini tekstu ar atbilstošo fragmentu! Ieraksti atbilstošo burtu!

Kas zied vecvecmāmiņas dārzā?

Jau kopš seniem laikiem mūsu senči dārzā stādīja izturīgas puķes, kas ziedēja visu gadu – ____ (1). Turklāt saimniece dārzā nekad nebija viena – tai allaž palīdzēja arī divpunktu vai septiņpunktu mārītes, kas rūpējās par to, lai dārzā nebūtu slikto kaitēkļu un lai dārzs plauktu un zeltu visu gadu. Latviešiem mārīte jeb dievgosniņa bijusi svēts kukainis. ____ (2).

Agrā pavasarī parasti pirmās uzziedēja mazās, baltās sniegpulkstenītes. Mūsu senči šo sīko puķīti sauca par sniega zvaniņu. Smaržīgie ziediņi atgādināja ūdens pilienu. Pavasara beigās, maijā, uzziedēja lauztās sirdis. Trauslie ziedu ķekari, ____ (3), patiesībā bija ļoti izturīgi ziedi. Tās turpināja ziedēt arī tad, kad dārzs jau sen bija pamests.

Patiesi lepna jutās tā saimniece, kuras dobē ziedēja vasaras dārza karaliene peonija, kuru sauc arī par pujeni un čupurozi. Jūlijā daudzas lauku sētas un puķu dobes rotāja flokši, kas ir vieni no senākajiem ____ (4).

Vecmāmiņas mājas dārzs rudenī nav iedomājams bez dobē ziedošajām miķelītēm. Septembra beigās dārzā uz ____ (5) šīs zili violetās puķes priecēja sirdis un sniedza baudu acīm. Rudenī, kad dārzs kļuva arvien pelēcīgāks, uzziedēja arī mārtiņrozēs, rūgteni smaržojot un spītējot salnām.

Savukārt ziemā dārzs pārcēlās uz ____ (6). Tur krāšņi ziedēja Ziemassvētku zvaigzne un sātās pelargonijas.

Tradicionāls latvisks dārzs vienmēr bijis tuvs dabai – mainīgs un skaists.

- A un biežāk stādītajiem dārza ziediem
- B košā rudens lapu fona
- C kas pilni sirsniņām
- D no agra pavasara līdz vēlam rudenim
- E Varbūt tāpēc mārīte ir Latvijas nacionālais kukainis
- F istabas palodzi

Zem attēla raksti atbilstošo gadalaiku, kad puķes zied!

Sniegpulkstenītes

Lauztās sirdis

Peonijas

Flokši

Miķelītes

Mārtiņrozēs

Ziemassvētku zvaigzne

Pelargonija

Izlasi latviešu tautas ticējumu par to, kā puķes tika pie nosaukumiem! Virš svītras raksti atbilstošo vārdu!

tai, notika, laika, puķēm, savus, deva

Reiz Dievs visām _____ (1) deva nosaukumu un piekodināja tām _____ (2) vārdus neaizmirst, jo pēc kāda laiciņa viņš tos atprasīs. Tā arī _____ (3). Pēc kāda _____ (4) Dievs nāca atprasīt puķēm uzdotos vārdus. Visas puķes, izņemot neaizmirstuli, bija aizmirsušas savus vārdus. Tā nu Dievs neaizmirstulei _____ (5) vārdu "neaizmirstule" un atļāva _____ (6) augt, kur vien tā grib.

GRŪTI UZDEVUMI

Izlasi tekstu un izvēlies atbilstošāko no dotajiem vārdiem!
Tukšajā vietā ieraksti šī vārda burtu!

Latvijas puķu maestro – Aldonis Vēriņš

Jau kopš 20. gadsimta sākuma Latvijā selekcionāri pēta, kā izveidot šķirnes, kuras ir piemērotas vietējiem klimatiskajiem apstākļiem, komerciālai ____ (1) un ir viegli kopjamas. Arī mūsdienās sekmīgi darbojas vairāki zinātniskie institūti un selekcijas stacijas Dobelē, Pūrē, Smiltenē, Priekuļos. Līdzās valsts iestādēm nozīmīgu ieguldījumu dažādu puķu selekcijā ir devuši privātie selekcionāri.

Viens no izcilākajiem un ____ (2) Latvijas selekcionāriem ir zinātnieks, puķkopības leģenda Aldonis Vēriņš (1929–2020). Viņu dēvē arī par Latvijas puķu karali un puķu maestro. Ražīgajā darba mūžā īpašu uzmanību viņš veltījis gladiolu, lielziedu īrisu un peoniju selekcijai. No vairāk ____ (3) 400 Aldoņa Vēriņa radītajām gladiolu šķirnēm 157 reģistrētas Starptautiskajā gladiolu šķirņu reģistrā. Viņa sīkziedu melnziedu gladiolu šķirne 'Dave's Memory' 2001. gadā tika ierakstīta Pasaules gladiolu šķirņu Goda zālē.

Savukārt par peonijām selekcionārs uzrakstījis arī monogrāfiju "Latvietis un viņa peonijas", kas ir apjomīgākais ____ (4) par šo puķi latviešu valodā: 480 lappušu, aptuveni 700 krāsu fotoattēlu, aprakstīts vairāk nekā 1200 šķirņu. Pēc Aldoņa Vēriņa ierosinājuma tika ____ (5) plašai sabiedrībai pieejams Peoniju dārzs Kalsnavā.

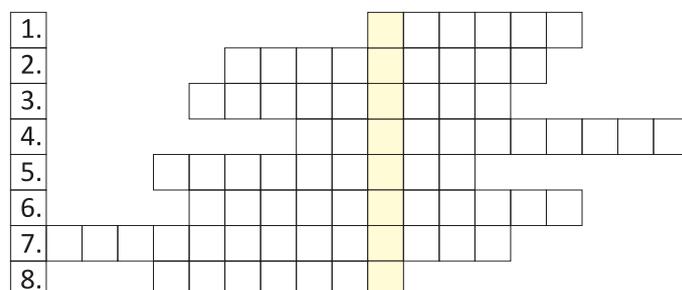
Par ____ (6) ieguldījumu Latvijas puķkopības attīstībā Aldonis Vēriņš apbalvots ar Triju Zvaigžņu ordeni.

1. A augšanai	B augšai	C audzēšanai
2. A polārajam	B populārākajiem	C populāriem
3. A neko	B nekad	C nekā
4. A daba	B darbs	C darbība
5. A izveidots	B ievēdīts	C izvēlēts
6. A mūžīgo	B možo	C mūža

Atmini krustvārdu mīklu un iekrāsotajā laukumā izlasīsi, kā sauc cilvēku, kas nodarbojas ar ziedu kompozīciju veidošanu jeb floristiku! Atbildes atradīsi, pārļausot iepriekšējos tekstus un uzdevumus par puķēm!

1. Vienas no senākajām un visbiežāk stādītajām vasaras dārza puķēm.
2. Zili violeti rudens ziedi.
3. Rudens ziedi, kuri vienīgie no Austrumeiropas valstīm ierakstīti šo šķirņu Pasaules Goda zālē.
4. Nacionālā puķe, kuras otrs nosaukums ir baltā pīpene.
5. Pļavas puķe, kas atgādina kaķa pēdu.
6. Puķe, kuras otrs nosaukums ir deviņvīruspēks.
7. Pļavas puķe, kas latviešu tautas teikā bija aizmirsusi savu vārdu.
8. Pļavas puķes, kas ir arī sievietes vārds.

ATBILDES

VIEGLI UZDEVUMI

1.	D
2.	C
3.	A
4.	B
5.	E

1. Kaķis, pēdiņa
2. Deviņi, vīri, spēks jeb saule, svece
3. Rudzi, puķe
4. Saule, purene
5. Nakts, vijole

VIDĒJI GRŪTI UZDEVUMI

1.	D
2.	E
3.	C
4.	A
5.	B
6.	F

Pavasaris	sniegpulkstenītes, lauztās sirdis
Vasara	peonijas, flokši
Rudens	miķelītes, mārtiņrozēs
Ziema	ziemassvētku zvaigzne, pelargonija

1.	puķēm
2.	savus
3.	notika
4.	laika
5.	deva
6.	tai

GRŪTI UZDEVUMI

1.	C
2.	B
3.	C
4.	B
5.	A
6.	A

1.						F	L	O	K	Š	I						
2.				M	I	Ķ	E	L	Ī	T	E	S					
3.			G	L	A	D	I	O	L	A	S						
4.							M	A	R	G	R	I	E	T	I	Ņ	A
5.						K	A	Ķ	P	Ē	D	I	Ņ	A			
6.							S	A	U	L	E	S	S	V	E	C	E
7.	N	E	A	I	Z	M	I	R	S	T	U	L	E				
8.						M	A	D	A	R	A	S					

IZMANTOTIE MATERIĀLI

Teksti

Puķu karalis. Latvijas puķkopības leģenda Aldonis Vēriņš — Santa

Selekcija Latvijā — teorija. Bioloģija, 12. klase. (uzdevumi.lv)

Orhideju taka - KURZEMES PLĀNOŠANAS REĢIONS (kurzemesregions.lv)

Augi - Latvijas daba

<https://zutini.lv/kas-ziedeja-musu-sencu-puku-dobes/>

<https://www.santa.lv/raksts/majaundarzs/puku-dobe/ziemcietes/skaista-pieticiga-lauzta-sirds-26396/>

Nereta I., Kraukle I., Svilāns A. Latvisks dārzs. Rīga: Lauku Avīze, 2016.

Attēli

www.selgasfoto.lv/?level=picture&id=2124

ZIEDU HOROSKOPS. Uzzini, kāds zieds valda pār tavu raksturu un dzīvi | SKATIES

AUGU DZIEDINOŠAIS SPĒKS : Āboliņš, pļavas, jeb sarkanais āboliņš (augu-speks.blogspot.com)

dālija pixabay - Valmieras Ziņas (valmieraszinas.lv)

Ziednešus peonijām nedrīkst izgriezt – zudīs nākamā gada skaistums | Praktiski.lv (la.lv)

Reveranss (nbd.gov.lv)

Skaties FOTO! Bauskas novadu izdaiļo sarkanu magoņu pļava! | SKATIES

Aicina 18. novembrī Latvijas dzimšanas dienu svinēt rakstainos cimdos (mammamuntetiem.lv)

Saules zīme – Brigītas Ektermanes spēka zīmes (zimjuspeks.lv)

Latvijas Daba un kultūrvēsture DZIEDAVA.lv - Ziedaugi, sīkkrūmi. Eiropas saulpurene

Rudzupuķe (pļava, rudzupuķes, vasara) - Poga.lv

Dabasdati.lv - dabas novērojumi - Novērojuma foto - Melnais deviņvīruspēks

Facebook

Trauslās orhidejas – naktsvijoles. Kā tās vairojas? Kā ieaudzēt? | Praktiski.lv (la.lv)

Dārza ABC - Sniegbaltā sniegpulkstenīte. Sniegpulkstenīšu sīpoli 150gab (darzaabc.lv)

Nostalgiski krāšņā atmiņa no vecmāmiņas dārza – lauztā sirds - DELFI

LATTŪRINFO - VI Latvijas Tūrisma informācijas tirgus 2019.gadā - Madonā (laturinfo.lv)

Klāt smaržīgo flokšu laiks. Selekcionāres padomi (mammamuntetiem.lv)

Jaunanglijas ziemastere - Miķelītes - redzet.eu

Laiks apkopt un ieziecināt mārtiņrozēs | Praktiski.lv

Augi, kas mājās palīdzēs radīt svētku noskaņu Adventa laikā - Jauns.lv

Šai puķei ir jābūt katrā ģimenē, un lūk, kāpēc... Pēc šī izlasīšanas tādu arī iegādājos (revlucija.com)

Latvijas Daba un kultūrvēsture DZIEDAVA.lv - Ārstniecības augi. Neaizmirstules

Puķu karalis Vēriņš - Māja - nra.lv